

À propos de Heideggerⁱ

Sigur, îmi pot imagina ceea ce Heidegger înțelege prin ființă și anxietate.¹ Omul simte impulsul de a se lovi de limitele limbajului. Să ne gândim, de exemplu, la uimirea că nimic nu există. Această uimire nu poate fi exprimată sub forma unei întrebări și nici nu există vreun răspuns. Orice am putea spune este constrâns în mod *a priori* să fie un simplu non-sens. Cu toate acestea ne lovim de limitele limbajului. ^[1] Kierkegaard, de asemenea, a văzut că există această [tendință] de a ne lovi de ceva și s-a referit la ea într-o manieră aproape similară (ca o lovire de un paradox).² Această lovire de limitele limbajului este *etica*. Cred că este cu siguranță important să punem capăt tuturor amăgirilor cu privire la etică – fie că există cunoaștere intuitivă, fie că valorile există, fie că binele este definibil. În etică, facem întotdeauna încercări de a spune ceva ce nu poate fi spus, ceva ce nu atinge și nici nu va atinge vreodată esența problemei. Este cert în mod *a priori* că indiferent ce definiție a binelui ar putea fi oferită, va fi întotdeauna pur și simplu o neînțelegere să spunem că lucrul esențial, acela care este în realitate înțeles, corespunde acelui ceva ce este exprimat (Moore).³ Dar înclinația, a ne lovi de ceva, *indică ceva*. Sf. Augustin știa deja asta când a spus: Ce, voi cei care vreți să vorbiți despre orice, nu vreți să spuneți non-sensuri! Începeți să vorbiți non-sensuri, nu contează!⁴

[I] A simți lumea ca un întreg limitat – asta este mistic.⁵ “Nimic nu mi se poate întâmpla”, adică, orice s-ar întâmpla, pentru mine nu are nici o semnificație.⁶

¹ Martin Heidegger, *Sein und Zeit*; Oxford, 1962, pp. 230-231.

² Søren Kierkegaard, *Philosophical Fragments*; Princenton, 1962, pp. 49 & 55.

³ George Edward Moore, *Principia Ethica* §§ 5-14.

⁴ Augustin, *Confessiones* I. 4: *Et vae tacentibus de te, quoniam loquaces muti sunt.* (v. Sfântul Augustin – *Confesiuni*; Tr. Eugen Munteanu, Edit. Nemira, 2000, pp. 36/251: “Ce aş fi putut eu spune despre tine, Dumnezeuul meu, viața mea, sfânta mea bucurie, ce s-ar putea spune când rostim despre tine? Și totuși, vai de cei care vorbesc despre orice, dar tac în privința ta, căci vorbăria lor nu-i decît muțenie!”

⁵ Cf. *Tractatus* 6.45.

⁶ Cf. *Lecture on Ethics*; în “Philosophical Review”, vol. LXXIV, 1965, p. 8.

Note:

ⁱ Acest text a fost tradus după versiunea în limba engleză a cărții lui Friedrich Waismann despre Cercul de la Viena și Wittgenstein: *Wittgenstein and the Vienna Circle. Conversations recorded by Friedrich Waismann*, (Trad. Joachim Schulte, Basil Blackwell, Oxford, 1983, pp. 68-69). După cum menționează editorul lui Waismann, acesta a redat o conversație cu Wittgenstein care ar fi avut loc în data de 30 decembrie 1929, acasă la Moritz Schlick, la Cambridge. Ca atare, ideile exprimate aici nu-i pot fi atribuite decât lui Waismann însuși.

Notele care însoțesc traducerea au fost preluate ca atare din ediția în limba engleză. Trad. Cristian Ducu.